

2008: volebný rok na Taiwane a prospekt ďalšieho vývoja čínsko-taiwanských vzťahov v regionálnej perspektíve

Erik Lenhart

Abstract:

This article analyzes the parliamentary election to the Legislative Yuan in January 2008. In my analysis I am going to outline the major factors, which influenced the election such as change of the major component of the mixed electoral system from the single nontransferable vote (SNTV) to the first past the post (FPTP), which has a major impact on partisan system as well. I am going to argue that shift in favor of FPTP component leads toward bipartisanship in Taiwanese party system. My analysis is methodologically based on electoral system implication on partisan system on Comparative Constitutional Engineering by Giovanni Sartori. It will also examine other factors including the voter turnout, major players in campaign, position of the political parties, current ties between the political parties during the elections and voting procedures. It also intends to analyze impact of the outcome of the parliamentary elections on cross-strait relations and on the presidential election. I am going to argue that the outcome of the parliamentary elections has more significant impact on cross-strait relations than the presidential elections outcome. In the second part it is going to examine major factors which contributed to the outcome of the presidential election.

The article identifies several major factors: the economical performance, the Cross-Strait Relations, media support, Campaign experience, unity within the political parties in presidential election. I will conclude my analysis by prediction of future development of Cross-Strait Relations and also to make a prediction from a broader regional view and also in terms of the in North-East Asia Regional Security.

Keywords: Electoral system, SNTV, FPTP, bipartisanship, party system, Cross-Strait Relations, Campaign experience, unity within the political parties, North-East Asia Regional Security

Úvod

Rok 2008 priniesol niekoľko významných zmien v taiwanskej politike i v politike v regióne severovýchodnej Ázie. Tento článok analyzuje, ako zmena volebného systému i dĺžky volebného obdobia do Taiwanského parlamentu (Legislatívneho Yuanu) ovplyvnili vývoj stranického systému na Taiwane, ako i zmenu v čínsko-taiwanských vzťahoch. V druhej časti sa článok venuje prezidentským voľbám a hlavným faktorom, ktoré sa pričínili k víťazstvu Ma Ying-jeoua v prezidentských voľbách. V tretej časti v prospektoch ďalšieho vývoja sa pokúsím o predikciu dopadu povolebného usporiadania na politiku v Taiwane, v čínsko-taiwanských vzťahoch i v širšom regionálnom kontexte. V krátkosti zhrniem tendencie v zahraničnej politike po mesiaci v úrade Ma Ying-jeovej administratívy.

Analýza parlamentných volieb

Výsledky parlamentných volieb na Taiwane neboli pre väčšinu analytikov veľkým prekvapením, víťazstvo Kuomintangu sa všeobecne očakávalo. Jediným prekvapením mohol byť zisk 2/3 väčšiny KMT. Dôvodov pre víťazstvo KMT je niekoľko. KMT išiel do parlamentných volieb ako jednotná strana a v rámci modrých pred parlamentnými voľbami prevládla kooperácia. Naproti tomu DPP už pred voľbami očakávala porážku.¹ Kampaň DPP viedol v tej dobe jej predseda a prezident Chen Shui-bian. Prezidentský kandidát Frank Hsieh sa v parlamentných voľbách na rozdiel od svojho súpera Ma Ying-Jeoa príliš neangažoval.² Jeho neangažovanosť a prenechanie kampane na prezidenta Chena sa dá interpretovať ako zámerná taktika, aby Hsieh nebol spájaný s porážkou DPP v parlamentných voľbách.

¹ Young, D., KMT's Wu to quit if DPP wins 50 seats, <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/11/-138530/KMTs-Wu.htm> (11.01.2008).

Hung, J., KMT may win two-thirds majority in new parliament, on: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-2007/12/31/137023/KMT%2Dmay.htm> (31.12.2007).

² Party heavyweights hit campaign trail, on: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/01/07/-2003396014> (07.01.2008).

V rámci zelených na rozdiel od modrých nepanovala jednota naopak DPP aj TSU si v parlamentnej kampani nič nedarovali. Pokiaľ je politická strana v opozícii tak získava za kritiku vlády pomerne ľahšie body ako za samotné vládnutie. DPP dlhodobo opozičná strana túto možnosť v roku 2000 dostala. Tým, že viedol kampaň DPP najmä prezident Chen, ktorého popularita poklesla pre korupčný škandál jeho zaťa³ a ženy. Samotný Chen bol obvinený zo sprenevery fondov na zahraničnopolitické aktivity a je navyše zosobneným vládou, ktorú viedol dve funkčné obdobia a mnohí pôvodní voliči DPP sklamaní z jeho politiky, buď DPP nevolili, alebo voľby bojkotovali.⁴ Práve nízku volebnú účasť považuje aj profesor Bruce Jacobs za jeden z kľúčových faktorov porážky DPP.⁵

Ďalším zásadným faktorom boli zmenené volebné pravidlá, keď došlo k redukcii počtu členov Legislatívneho Yuanu a hlavne zmena dominantnej zložky volebným systéme, keď jednokolový relatívne väčšinový systém britského typu (FPTP) nahradil jednomenného neprenosného hlasovania (SNTV). Táto zmena priniesla jasnú výhodu najmä pre KMT a čiastočne i DPP oproti malým stranám.⁶ FPTP všeobecne nadreprezentuje veľké strany a napomáha stranám, ktoré majú rovnomerný rozptyl a sú štruktúrované. KMT sa v kampani zameriavala na takzvanú lokálnu politiku (pork-barreling) v americkom štýle, čo sa ukázalo ako úspešné. Vo všeobecnosti je známy fakt, že KMT má oveľa väčšie finančné prostriedky ako ostatné politické strany,⁷ teda KMT si môže dovoliť investovať na podporu jednotlivých kandidátov viac prostriedkov. Dlhodobým neduhom taiwanskej demokracie je kupovanie hlasov. Štátne orgány sa síce proti kupovanie hlasov snažia bojovať.⁸ Zatiaľ bez väčších úspechov. Miera výhody

³ Taiwan's Chen in corruption case. On: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6112668.stm> (03.11.2006)

⁴ Ko, S. (2006): *ANALYSIS: DPP defeated by a new electoral system: analysts*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/13/2003396915> (13.01.2008).

⁵ Jacobs, B. (2008): *Legislative Elections Results*. Taiwan communiqué no. 117 January / February 2008, s. 4.

⁶ Smaller parties suffer a setback. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/13/2003396918> (13.01.2008) .

⁷ Jacobs, B. (2008): *Legislative Elections Results*. Taiwan communiqué no, 117 January / February 2008, s. 4.

⁸ Legislative elections and referendums: FEATURE: Prosecutors face difficult fight against vote-buying. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/13/2003396915> (07.01.2008).

väčšej miery finančných prostriedkov v prípade KMT je diskutabilná a zatiaľ nebola preukázaná spojitosť medzi víťazstvom KMT a volebnou korupciou.

Pokiaľ zohľadníme faktor rozptylu, modrí všeobecne a najmä KMT má silnú podporu na severe Taiwanu a baštou zelených je juh.⁹ Problém DPP spôsobila nielen súťaž s KMT, ale i bitka na „ich“ juhu s TSU. SNTV je známe svojou nevypočítateľnosťou. SNTV¹⁰ spôsobuje, že v jednotlivých obvodech sú si kandidáti tej istej strany súpermi, čo jednak pôsobí na integritu politickej strany a je vo všeobecnosti negatívne najmä pre veľké politické strany typu KMT. Pri SNTV musia veľké politické strany v jednom obvode postaviť kandidátov, ktorí „pritiahnu“ rôzne skupiny elektorátu. Tento problém pri FPTP odpadáva, keď v jedno mandátovom volebnom obvode (SMD) kandiduje jeden kandidát za danú politickú stranu. Mohli sa zachovať aj viac mandátové volebné obvody (MMD) a problém SNTV súperenia kandidátov tej istej strany odbúrať zavedením napríklad blokového hlasovania.¹¹ DPP síce získala celkový väčší počet hlasov ako v predchádzajúcich voľbách,¹² celkový počet hlasov v systéme FPTP nie je až tak dôležitý, ako vyhrávať s hoci aj veľmi tesnou väčšinou v čo najviac obvodech. KMT má všeobecne lepšiu sieť lokálnych organizácií a dokáže postaviť viac silnejších kandidátov, preto ho FPTP oproti DPP zvýhodňuje.

Ďalším faktorom, ktorý ovplyvnil parlamentné voľby, boli spory okolo referend. Prvým sporom počas volieb boli referendá. Jedno z podnetu DPP na vstup do OSN pod menom Taiwan a čo modrí odmietli a trvali buď na mene ROC alebo iných praktických označeniach.¹³ Prezident Chen v tej dobe chcel, aby sa konali 22. marca počas prezidentských volieb.¹⁴ Druhým sporom, boli ďalšie dve referendá. Jedno z dielne DPP o preverení majetku KMT nadobudnutého počas 50 rokov KMT režimu a referendum KMT na preverenie korupcie DPP „na vysokých postoch“, ktoré sa konali paralelne

¹⁰ SNTV má výhodu, že dobre reprezentuje menšiny. Preto jeho zavedenie v obvodech reprezentujúcich domorodcov je na Taiwane zmysuplné.

¹¹ Pri ňom by sa dali vyvážiť i potreby menších strán, ak by sa zaviedli stredné alebo väčšie volebné obvody – čím väčší volebný obvod – tým pomernejší výsledok.

¹² Ich počet zrástol z 35,73% na 36,91%. Jacobs: *Legislative Elections Results*, s. 5.

¹³ Modrá aliancia je za opätovný vstup do OSN no pod menom ROC nie Taiwan. Preto KMT zozbieral podpisy pod „svoje“ referendum za vstup do OSN pod menom ROC.

¹⁴ CEC, KMT still on collision course. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/12/26/136378/p2/-CEC%2DKMT.htm> (26.12.2007).

s parlamentnými voľbami 12. Januára 2008.¹⁵ Obe tieto ďalšie dve referendá skončili pre nízku účasť voličov neúspešne.¹⁶ KMT nakoniec vyzvalo obe referendá bojkotovať.¹⁷ Cela situácia okolo referend sa zvrhla na frašku, keď predstavitelia KMT a PFP odmietali, aby sa referendá konali na tom istom mieste ako parlamentne voľby a žiadali separátne registrácie na voľby i referendum.¹⁸ Toto centrálna volebná komisia (CEC) odmietla. Zvlášť ostrá výmena názorov sa strhla medzi prezidentom Chen Shui-bianom a primátorom Taipei za KMT Hau Lung-binom. Hau odmietal procedúru jednokolového systému ("one-step" voting) a preferoval oddelenú registráciu na referendum a parlamentné voľby ("two-step" voting). Chen vyzval Haua či sa odváži neumožniť prezidentovi hlasovať podľa jednokolového systému. Hau tvrdil, že ani prezident nemá právo na privilégia a spýtal sa Chena či chce vyhlásiť výnimočný stav.¹⁹ Celú situáciu nakoniec vyriešila CEC, keď vyzvala zodpovedných, aby rešpektovali jednokolový systém a varovala, že prepustí z volebných komisií, tých čo budú tomuto nariadeniu odporovať.²⁰ Všeobecne sa dá predpokladať, že spory okolo referend a spôsobu hlasovania prispeli k nízkej volebnej účasti.²¹ Profesor Chong-Pin Lin uvádza ako ďalší

¹⁵ Shih, H. (2008): *President stresses need to retrieve KMT's stolen assets*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/06/2003395904> (06.01.2008).

Smear tactics dominate Taiwanese parties' campaign for parliamentary vote. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/06/137951/Smear%2Dtactics.htm> (06.01.2008).

¹⁶ DPP and KMT referendums fail. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/01/13/2003396946> (12.01.2008).

¹⁷ KMT najmä prekáža spájanie referend s voľbami a obviňuje DPP s politikárčenia. Z tohto dôvodu sa vedenie KMT po dohode (prezidentský kandidát Ma Ying-Jeou bol pôvodne proti tomu) rozhodlo bojkotovať i vlastné referendum, ktoré sa konalo paralelne s parlamentnými voľbami a DPP referendom. Naopak DPP obviňuje KMT z popieranie demokratických princípov. KMT honorary chairman urges supporters to boycott referendums. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2008/01/03/137432/p2/-KMT%2Dhonorary.htm> (03.01.2008).

KMT sa snaží o legislatívnu úpravu, aby sa referenda nespájali s legislatívnymi voľbami.

Wang, F.; Shih, H. (2008): *KMT mulls plebiscite law change*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/-archives/2008/01/26/2003398898> (26.01.2008)

¹⁸ CEC, KMT still on collision course. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/12/26/136378/-p2/CEC%2DKMT.htm> (26.12.2007).

¹⁹ Chen dares Hau to bar him from voting On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/11/25/132249/-p2/Chen%2Ddares.htm> (25.11.2007).

²⁰ Svoje varovanie aj naplnila a prepustila predsedu volebnej komisie v Taipei Wu Hsiu-kuanga. Wu Hsiu-kuang fired as Taipei election chairman. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2007/12/29/136797/-Wu%2DHsiu%2DKuang.htm> (29.12.2007).

²¹ Jacobs: *Legislative Elections Results*, s. 6.

faktor víťazstva KMT príliš riskantnú politiku snahy o nezávislosť Taiwanu Chen Shuibiana.²²

KMT získal vo voľbách 81 zo 113 kresiel a DPP 27 kresiel.²³ Ďalšie strany získali spolu štyri kreslá a to: tri Nestranícka únia solidarity (NPSU), jeden PFP a jedno kreslo získal nezávislý kandidát. Všeobecne sa pripisuje výrazný neúspech DPP aj v rámci DPP prezidentovi Chenovi, ktorý odstúpil z pozície predsedu DPP, tento post po ňom prevzal prezidentský kandidát Frank Hsieh.²⁴ Ten už tento post v rokoch 2000 – 2002 raz zastával. S odstúpením Chena z funkcie predsedu DPP sa posilnila pozícia Hsieha, ktorý mohol v prezidentskej kampani mať voľnejšie ruky a tým sa dostal z Chenovho tieňa. ČLR nereagovala na výsledky parlamentných volieb takmer vôbec. V Pekingu si uvedomovali, že prílišné jasanie by poškodilo šance Ma vyhrať prezidentské voľby o čo Peking nemal záujem. Z tohto dôvodu čím bol Peking „viac ticho“ tým mal Ma Ying-Jeu väčšie šance v prezidentských voľbách.²⁵ Preto i KMT ukazoval po voľbách „skromnosť“, pretože KMT si jasne uvedomoval, že potrebuje psychologické víťazstvo v marci, aby tým prelomil sériu dvoch porážok v prezidentských voľbách 2000 a 2004.²⁶ Dopad parlamentných volieb 2008 podľa názoru profesora Jeroma Keatinga bol pre vývoj vzťahov v Taiwanskej úžine dôležitejší ako prezidentské voľby.²⁷ Pretože voľby do Legislatívneho Yuanu preukázali preferenciu obyvateľstva smerom k umiernenosti vo vzťahu k Číne, čo viedlo k dostredivej kampani oboch kandidátov.²⁸

²²Lin, C.P. (2008): *More Carrot Than Stick: Beijing's Emerging Taiwan Policy*. China Security, Vol. 4 No. 1 Winter 2008, s.14. Väčšina obyvateľov Taiwanu podporuje status quo pre iným alternatívami. <http://www.mac.gov.tw/english/index1-e.htm> (03.03.2008).

²³Taiwan's opposition in huge win. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/7184448.stm> (12.01.2008).

²⁴President resigns as party chair; Hsieh may succeed. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/12/138797/President%2Dresigns.htm> (12.01.2008).

²⁵Roy, D. (2008): *Taiwan's 2008 legislative elections: pain and gain*. In: Pacific Islands Development Program/ East-West Center With Support From Center for Pacific Islands Studies/University of Hawai'i. On: <http://pidp.eastwestcenter.org/pireport/2008/January/01-24-al.htm> .

²⁶KMT shows humility, eyes 2nd win in presidential race. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/12/138796/KMT%2Dshows.htm> (12.01.2008).

²⁷Profesor Keating tento názor vyslovil počas osobného rozhovoru po konferencií Očianského inštitútu Taiwan a bezpečnosť vo východnej Ázii 22. októbra 2007 v Prahe.

²⁸Bližšie rozvediem v analýze prezidentských volieb.

S názorom Dr. Tseng Wei-chena, ktorý tvrdí, že ziskom 81 KMT sa Taiwan uberá smerom k „riadenej“ demokracii ako v Singapore²⁹ nesúhlasím. Singapurský stranícky systém je systémom, kde má PAP dlhodobu ultra-dominantnú postavenie. To je z veľkej miery spôsobené volebným systémom, keďže v Singapore sa používa stranícke blokované hlasovanie (PBV), čo znamená, že politická strana, ktorá vo volebnom obvode získala relatívnu väčšinu hlasov, získava všetky mandáty za daný volebný obvod. Dr. Tseng Wei-chen vo svojom článku v Taipei Times uvádza, že PAP má v parlamente 91 z 94 mandátov na základe 66.6% hlasov. Vzhľadom na mechaniku PBV je táto „super-majorita“ pochopiteľná. KMT získal 51,2% hlasov³⁰ na základe, ktorých získal 81 zo 113 hlasov, rozdiel majorizácie medzi dominantnou zložkou taiwanského volebného systému FPTP a PBV Singapuru je viditeľný. Nedá sa teda dať rovná sa medzi postavením KMT a PAP. Stranícky systém Taiwanu možno označiť ako rodiaci sa bipartizmus, kým stranícky systém Singapuru je systémom jednej strany.

Analýza prezidentských volieb

Ma Ying-jeou bol dlhodobu na základe predvolebných prieskumov považovaný za favorita volieb,³¹ no napriek tomu získal 58.45%, bol pre mnohých prekvapením, jedná sa doteraz o najlepší výsledok aký kandidát dosiahol v priamych prezidentských voľbách na Taiwane. Ma získal o 2,2 milióna hlasov voličov viac ako jeho súper Frank Hsieh, ktorý získal 41.55% hlasov.³² Kuomintang tak po výhre parlamentných volieb slávi i opätovný

²⁹ Tseng, W. (2008): *Why would Taiwan try to emulate Singapore?* On: <http://www.taipeitimes.com/-News/editorials/archives/2008/01/26/2003398949> (26.01.2008).

³⁰ Jacobs: *Legislative Elections Results*, s. 3.

³¹ Posledné predvolebné prieskumy mu dávali náskok pred jeho rivalom Frank Hsieh 10%. Vedenie KMT nechcelo nechať nič na náhodu, snažilo sa mobilizovať pre Ma Ying-jeoa čo najširšiu podporu bývalých členov a podporu mu vyjadril i bývalý premiér Hau Pei-tsun, generáli Hsu Li-nung, Chiang Chung-ling, a Chen Ting-chung.. KMT chair consolidating support for Ma. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-2008/03/02/145223/KMT%2Dchair.htm> (02.03.2008)

³² Ma victorious. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/-148399/p2/Ma%2Dvictorious.htm> (22.03.2008).

zisk prezidentského paláca. Kým pre KMT je zisk prezidentského úradu významný úspech, po dvoch porážkach za sebou pre DPP nastal čas na sebareflexiu.³³

Kým kandidatúra Ma Ying-jeua za KMT v prezidentských voľbách bola dlhodobo pre mnohých pozorovateľov jasná,³⁴ kandidatúra Franka Hsieh za DPP bolo pred víťazstvom v primárkach DPP v máji 2007 pomerným prekvapením. Pôvodne sa predpokladalo, že za DPP bude kandidovať premiér Su Tseng-chang.³⁵ V prípade oboch kandidátov sa nejednalo o žiadnych politických nováčikov. Frank Hsieh kandidoval za DPP na post viceprezidenta v prvých priamych prezidentských voľbách v roku 1996. Patrí medzi zakladateľov DPP, má reputáciu bojovníka za demokraciu – patrí k Formozkej generácii právnikov, ktorí obhajovali protestujúcich za ľudské práva v roku 1980. Má za sebou dve funkčné obdobia primátora Kaoshiongu, bol premiérom za DPP. Jeho rival bol zástupcom šéfa kancelária prezidenta Chiang Ching-kua v rokoch 1981 - 1988, podpredseda MAC v rokoch 1991 – 93, ministrom spravodlivosti v rokoch 1993 – 96 a bol primátorom dve funkčné obdobia v Taipei. Kandidáti na viceprezidentov boli obaja premiérmi a sú rovnako skúsenými politikmi.

Z hľadiska volebnej kampane Ma dával prednosť predovšetkým ekonomickým otázkam a poukazoval na obdobie vlád KMT a pôsobenie osem rokov vlád DPP podľa neho spôsobilo taiwanskej ekonomike viac škôd ako prírodné katastrofy³⁶ a závažne poškodili mále firmy a nízko príjmové skupiny. Vzhľadom na globalizovanú ekonomiku navrhoval voči ČĽR Min-Max stratégiu, teda vyžívať maximálne benefity čínskeho trhu, pri minimalizácii rizík pre Taiwanskú ekonomiku. Ma prisľúbil, že do roku od zvolenia sa zasadí za otvorenie priamych letov medzi Taiwanom a pevninou bez okľúk cez Hongkong alebo Macao. V ekonomickej oblasti prezentoval najmä svoje vízie jeho kandidát na viceprezidenta Vincent Siew s víziou spoločného trhu v Taiwanskej úžine,

³³ Post-Election 2008: DPP to elect new chairman on May 25. On: <http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/archives/2008/03/26/2003407115> (26.03.2008).

³⁴ Mnohí analytici predpokladali jeho kandidatúru už potom ako sa ujal predsedníctva KMT.

³⁵ Frank Hsieh wins DPP primaries. On: <http://www.chinapost.com.tw/-latestnews/200757/45953.htm> (07.05.2007).

³⁶ KMT candidate Ma vows to build 'new Taiwan'. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/-2008/01/28/140812/p2/KMT%2Dcandidate.htm> (28.01.2008)

ktorý ideovo nadväzuje na spoločný trh EU.³⁷ V politickej oblasti Ma vychádzal z prísľubov troch nie,³⁸ čím prezentoval svoj zmierlivý postoj v politickej otázke k ČĽR, čím hral na nôtu umiernených voličov preferujúcich status quo.³⁹ V kampani sa vrátil k rokovaniam Lien Chana s Hu Jintaom z roku 2005 a predsavzal sa podpísať s ČĽR mierovú zmluvu⁴⁰. Jeho politika k ČĽR nevychádza zo vzájomného uznania, ale ukončenia hry s nulovým súčtom, teda z ukončenia vzájomného popieranania sa. Oproti Frankovi Hsieh mal výhodu, že Ma so svojím partnerom Siew prezentovali svoje idey kontinuálne ešte pred začatím oficiálnej prezidentskej kampane i pred samotnými parlamentnými voľbami,⁴¹ kým Hsieh začal prezentovať svoju víziu o Taiwane až potom, čo DPP prehrala parlamentné voľby.

Hsieh podobne sa vo volebnej kampani v ekonomickej otázke prikláňal za užšiu spoluprácu s ČĽR no pri zachovaní národnej dôstojnosti.⁴² V prvej fáze kampane Hsieh napadol dôveryhodnosť svojho súpera, keď tvrdil, že Ma je držiteľom americkej zelenej karty a v prípade nebezpečenstva by zanechal Taiwan svojmu osudu. Ma toto obvinenie odmietol a poukázal na to, že jeho zelená karta prestala byť platná v roku 1985.⁴³ Toto tvrdenie potvrdil Americký inštitút na Taiwane (AIT).⁴⁴ Centrálna volebná komisia potvrdila, že žiaden z kandidátov nie je držiteľom iného občianstva. Hsieh poukazoval na svoje schopnosti ako primátor Kaoshiongu, kde bol primátorom dve funkčné obdobia.

³⁷ Tento koncept je pomerne starší a môžeme ho nájsť aj u Jamesa Soonga v roku 2004. Otázne je či v tomto spoločnom trhu vníma Vincent Siew Taiwan ako ekonomickú jednotku ako je v tomu vo WTO, alebo ako politickú jednotku. Pretože EU je postavená na rovnocennom postavení členov a vzájomnom diplomatickom uznaní.

³⁸ Nejedná o politiku troch nie z obdobia prezidentov Chiang Ching-kua, ale o prísľub Ma Ying-jeoa nebude jednať o zjednotení s ČĽR počas svojho funkčného obdobia, nebude vyhlasovať nezávislosť a zrieknutie sa použitia sily. Cossa, R. (2008): *Looking behind Ma's 'three noes'*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/01/21/2003398185> (21.01.2008).

³⁹ Ma na túto preferenciu voličov poukázal vo svojom rozhovore pre CNN v Talk Asia. Pre bližšie informácie o postojoch Ma Ying-jeoa pozri: Ma Ying-jeou Talkasia Interview, Block B, on: <http://edition.cnn.com/2007/WORLD/asiapcf/02/05/talkasia.ma.script/index.html> (13.02.2007).

⁴⁰ Lan, L. (2007): *How Much Is Enough?* In: Taiwan Development Perspectives, s.136. Ma si kládie ako podmienku pre začatie mierových rokovaní odstránenie čínskych rakiet nasmerovaných na Taiwan.

⁴¹ Mo, Y., Ma (2007): *Siew unveils second phase of economic plan*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/archives/2007/12/20/2003393258> (20.12.2007).

⁴² Ko, S. (2008): *Presidential election 2008: 19 days to go: Hsieh trade policy puts the nation first*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/03/2003403783> (03.03.2008).

⁴³ Loa, I., *CEC to check candidates' citizenship*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/-2008/02/16/2003401481> (16.02.2008).

⁴⁴ AIT je kvázi veľvyslanectvo USA na Taiwane.

Pred koncom volebnej kampane Frank Hsieh apeloval na voličov, aby sa Taiwan nestal druhým Tibetom. No rovnako i Ma odsúdil dianie v Tibete a vyslovil možnosť bojkotu olympijských hier.⁴⁵ Samotné dianie v Tibete podľa viacerých analytikov ovplyvnilo voličov len minimálne, pretože väčšina voličov si utvorila mienku, koho budú voliť pred demonstráciami v Tibete a počet nerozhodnutých voličov, ktorých mohli udalosti v Tibete odplynúť bol preto len minimálny.⁴⁶

Obidvaja kandidáti sa zaviazali, že budú viesť čistú administratívu.⁴⁷ Spoločne obaja vyjadrili za etnickú harmóniu Taiwanu. Analytici poukazujú, že Ma sa vrátil k politike lokalizácie Lee Teng-huia. Rovnako možno oboch kandidátov pochváliť, že napriek vypätej kampani sa správali vzájomne férovo.⁴⁸ Náhla podpora pred sobotňajšími voľbami prišla Frankovi Hsiehovi od exprezidenta Lee Teng-huia. Táto podpora sa dala očakávať, pretože Lee neraz Ma kritizoval ako primátora Taipei a vyjadril pochybnosti v jeho schopnosť byť prezidentom.⁴⁹

Pod víťazstvo Ma Ying-jeoa sa podpísalo niekoľko faktorov. Ma vedie víťaznú kampaň za KMT od roku 1998 a za týchto desať rokov nebol ani raz porazený. V rokoch 1998 a 2002 vyhral voľby primátora Taipei, 2005 sa podieľal na kampani komunálnych voľbách a v 2008 parlamentných voľbách, vo všetkých týchto voľbách v ktorých Ma kandidoval, alebo robil kampaň dopadli úspešne,⁵⁰ Ma mal pred prezidentskými voľbami v tomto ohľade veľa skúsenosti. Frank Hsieh naproti tomu síce vyhral dvoje voľby

⁴⁵ Tibet focus for Taiwan election. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/7308125.stm> (21.03.08).

⁴⁶ Pre podrobné porovnanie kandidátov a prehľadné porovnanie ich programov v kategóriách od čínsko-taiwanských vzťahov až po politiku k mládeži pozri: on: <http://www.taipeitimes.com/images/-2008/03/21/TT-970321-P04-IB.pdf> (21.03.2008), Volebná web stránka Franka Hsieh: - Viva Taiwan. On: <http://www.vivataiwan.tv/> (30.03.2008), Volebná web stránka Ma Ying-jeoa- Change 2 vote, on:<http://www.ma19.net/english/bio> (30.03.2008).

⁴⁷ Flora, W.; Mo, Y. (2008): *Ma, Hsieh register their presidential candidacies*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/01/28/2003399168> (28.01.2008).

⁴⁸ Frank Hsieh síce napádal kredibilitu svojho súper ohľadom vlastníctva zelenej karty a meniacim sa vyjadreniam k identite, no odsúdil publikáciu DVD v Taiwan Weekly, ktoré malo jeho súpera očierňovať. Anti-Ma campaign tactics investigated. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/03/08/146109/-p2/Anti%2DMa%2Dcampaign.htm> (08.03.2008), Ma sa ospravedlnil svojmu súperovi za incident, ktorý v jeho stránickej centrále spáchali poslanci KMT na čele s Alexom Fai, ktorí sa pobili so sympatizantmi Franka Hsieh. Mo, Y. (2008): *Presidential election 2008: 8 days to go: Wu apologizes for legislators' intrusion*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/-archives/2008/03/14/2003405442> (14.03.2008).

⁴⁹ Vzťahy medzi Leem a Ma neboli od prezidentských volieb v roku 2000 práve najlepšie.

⁵⁰ Prezidentské voľby 2000 a 2004 do toho nerátam, pretože v nich Ma nijako výrazne neangažoval.

v Kaoshiongu, no v roku 2006 prehrál voľby na post primátora v Tapei a od vtedy žiadnu kampaň de facto nevedol a vždy stál v úzadí za Chen Shui-bianom. Pokiaľ zoberieme do úvahy len volebné kampane od roku 2005, na ktorých sa Ma podieľal, všetky boli úspešné. Ďalším faktorom je kontinuálna prezentácia predstavy, ktorú Ma chce ako prezident napĺňať a jednotná podpora modrej aliancie. Naproti tomu Frank Hsieh, až do porážky v parlamentných voľbách stál v tieni prezidenta Chena a medzi ním Chenom a predchádzajúcim predsedom DPP Yu Shyi-kunom panovala názorová nejednotnosť. Hsieh mal pred samotnou oficiálnou kampaňou len málo času stmeliť rady samotnej DPP.⁵¹

Podobne ako v parlamentných voľbách i prezidentských voľbách mal KMT väčšiu mediálnu podporu. Ma a KMT kritizujú dlhodobo DPP za zlú ekonomickú politiku, hoci minimálne od tretieho kvartálu 2007 podľa názoru profesora Hwan C. Lina sa taiwanská ekonomika vyvíja pozitívne.⁵² Hlavnou výhradou KMT sú reštrikcie vlády v objeme investícií taiwanských firiem v ČĽR, čím sa Taiwan dobrovoľne ochudobňuje výnosy z daní, keď taiwanské firmy presúvajú svoje sídla do Hongkongu, Singapuru a inde, aby obchádzali vládnu politiku. Všeobecne sa analytici zhodnú, že rozhodujúcim dôvodom víťazstva Ma Ying-jeoa je ekonomika.⁵³ V Taiwanskej ekonomike prevažujú malé a stredné podniky, pre ktoré je výhodné podnikáť v ČĽR. Poznajú miestny jazyk, ako aj miestnu podnikateľskú kultúru i zvyklosti miestnych úradov. Tieto podniky poväčšine vznikli počas KMT autoritárskeho režimu, ktorého strana i byrokratický aparát mal kvázi leninské štruktúry, teda prostredie, na ktoré boli tieto firmy zvyknuté doma na Taiwane, nachádzajú i na pevnine, kde nie je pre ne problém sa adaptovať.

Okrem ekonomického faktoru, prispel aj faktor bezpečnostný. Síce Frank Hsieh je rozhodne umiernenější politik ako Chen, no ako keby sa mu nepodarilo úspešne predefinovať jeho predstavu o novej administratíve DPP a získať pre túto víziu podporu

⁵¹ Bellocch, N. (2008): *Hsieh has precious little time left*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/28/2003399189> (28.01.08).

⁵² Lin, C., H. (2008): *Taiwan's economy is not bad off*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/03/03/2003403825> (03.03.2008).

⁵³ Ma to heed people's wishes to rev up economy. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/148406/Ma%20to.htm> (22.03.2008).

verejnosti. Samotný Hsieh ako jeden zo siedmich Chenových premiérov sa na riadení administratívy podieľal síce len rok, ale predsa len bol jej súčasťou. Ma preto v kampani poukazoval na rozdielnú politiku počas jeho doby premiéra k pevnine a jeho programu v prezidentskej kampani. Keď však zoberieme postavenie premiéra v politickom systéme ROC, kde je premiér závislý na dôvere prezidenta,⁵⁴ Hsieh príliš veľa priestoru na vlastnú politiku nemal. Samotnému Hsieh nijaká korupčná činnosť dokázaná nebola, no DPP samá o sebe stratila dôveru časti kandidátov, keď sa prezentovala ako bojovníčka s korupciou a pritom škandály z roku 2006 silne poškodili dôveryhodnosť DPP. Ma bol síce tiež obvinený zo sprenevery, no súd ho zakaždým oslobodil. Dezilúzia z dvoch prezidentských období DPP a dedičstvo Chen Shui-biana, ktorého mnohí vnímajú aj ako hazardéra s medzinárodnou bezpečnosťou prispeli k víťazstvu Ma Ying-jeoa.⁵⁵

Počas prezidentskej kampane sa viedla i diskusia o druhej sérii referend o vstupe do OSN. Štáty ako Austrália, Francúzsko, Japonsko, Spojené kráľovstvo a USA túto aktivitu prezidenta Chena označila ako nešťastnú a nezodpovednú.⁵⁶ Čína tradične varovala, že takéto kroky budú mať neblahé následky pre Taiwan.⁵⁷ Exprezident Lee to označil, ako nezmysel, ktorý len zbytočne poníži Taiwan v medzinárodnej komunite.⁵⁸ NP sa pridala k bojkotu KMT oboch referend o vstupe do OSN.⁵⁹ Chen Shui-bian i Frank Hsieh nakoniec navrhli ich presunutie, po voľbách no žiadali KMT dominovaný Legislatívny Yuan znížiť hranicu platnosti pre účasť voličov na jednoduchú väčšinu. KMT tejto žiadosti nevyhovela a obidvoje referendá, boli pre nízku účasť neplatné.⁶⁰

⁵⁴ Zvlášť keď prezident Chen menil premiérov takmer v ročných intervaloch.

⁵⁵ Pre analýzu dôvodov porážky Franka Hsieh pozri aj: The underlying reasons for the DPP defeat, Taiwan communiqué no.118 March / April 2008, s. 2-3.

⁵⁶ Kým Washington viackrát Chena za referendumové aktivity smerujúce k nezávislosti napomínal, Peking bol prevažne ticho. Lin, C.P. (2008): *More Carrot Than Stick: Beijing's Emerging Taiwan Policy*. China Security, Vol. 4 No. 1 Winter 2008, s. 8. Profesor Lin menuje dvanásť prípadov vyjadrení amerických predstaviteľov proti referendu. Lin, C.P. (2008): *More Carrot Than Stick: Beijing's Emerging Taiwan Policy*. China Security, Vol. 4 No. 1 Winter 2008, s. 20 - 21.

⁵⁷ China warns that Taiwan referendum threatens peace and stability. On: <http://www.chinapost.com.tw/-taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/148401/China%2Dwarns.htm> (22.03.2008).

⁵⁸ Shih, H. (2008): *TSU urges DPP and KMT to take referendum action*. On: <http://www.taipetimes.com/-News/taiwan/archives/2008/02/29/2003403348> (29.2008).

⁵⁹ Presidential election 2008: 21 days to go: New Party solicits KMT's support for referendum boycott. On: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/01/2003403489> (01.03.2008).

⁶⁰ China likely to be pleased at outcome of Taiwan's presidential election, referendum votes. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/148403/China%2Dlikely.htm> (22.03.08).

Pokiaľ si Chen Shui-bian od referenda prisľúbil mobilizáciu voličov pre podporu Franka Hsieh, tak tento zámer nevyšiel. Jediné čo tým získal, bola spŕška kritiky od predstaviteľov zahraničných štátov a skôr tým dostredivej kampani Frank Hsieh uškodil ako pomohol. Ma Ying-jeou aj počas svojej novembrovej návštevy Japonska v roku 2007 zdôraznil, že po zvolení bude mierotvorca a nie je tvorca problémov, a že bude redukovať napätie v Taiwanskej úžine.⁶¹

Víťazstvo Ma Ying-jea uvítali USA⁶², ktoré neboli zvlášť v druhom funkčnom období s politikou administratívy Chen Shui-biana k ČĽR príliš spokojné. Ma je pre USA dobrou alternatívou, pretože na jednej strane chce zlepšiť hospodárske vzťahy v Taiwanskej úžine, no v politických otázkach je veľmi umiernený a neplánuje unilaterálne meniť status quo. O tom svedčí i jeho vyjadrenia v novembri v Japonsku, i počas druhej diskusie v predvolebnej kampani, v ktorej sa na otázku, že či opätovne oživí Radu národného zjednotenia, odpovedal, že najskôr je pre to potrebný verejný konsenzus.⁶³ Rovnako sa vyjadril v súčasnosti i k otázke či premenuje späť Pamätnú národnú halu demokracie Taiwanu na jej pôvodný názov. Hoci diskusia o zmene jej názvu nemá v súčasnosti podľa Ma teraz prioritu.⁶⁴ K víťazstvu mu okrem prezidenta Busha zablahoželali i predstavitelia Singapuru, ktorý z hľadiska vlastných národných záujmov uvíta pokoj a zachovanie statusu quo v Taiwanskej úžine.⁶⁵

Ma by počas svojho funkčného obdobia rád podpísal s USA a so Singapurom zmluvy o voľnom obchode (FTA). Rovnako by FTA podpísal rád i s Japonskom. Po voľbách navštívil spolu so viceprezidentom Vincentom Siew exprezidenta Lee Teng-huia. Lee síce nemá od roku 2000 s Ma Ying-jeovom najlepšie vzťahy a na konci

⁶¹ Ma promises to ease tensions with China, boost Japan ties. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/-2007/11/22/131860/Ma%2Dpromises.htm> (22.11.2007).

⁶² Klug, F. (2008): *Relief in Washington over Taiwan's election of president looking to engage with China*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/25/148813/p2/-Relief%2Din.htm> (25.03.2008).

⁶³ Wang, F., Lu, W., *Presidential election 2008: 12 days to go: Hsieh and Ma face the nation*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/10/2003404865> (10.03.2008).

⁶⁴ CKS Hall to regain original decorations, on: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/-national%20news/2008/04/01/149739/CKS%2DHall.htm> (01.04.08), Ma: memorial name change not a priority, on: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national%20news/2008/03/31/149585/-Ma%3A%2Dmemorial.htm> (31.03.2008).

⁶⁵ Singapore congratulates Ma Ying-jeou's election as Taiwan president. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/148405/Singapore%2Dcongratulates.htm> (22.03.2008)

prezidentskej kampane podporil Lee Maovho súpera Franka Hsieh. No po voľbách Lee povedal, že rád pomôže Maovej administratíve zlepšiť vzťahy s Japonskom.⁶⁶

Samotný Ma bol v Japonsku v novembri v roku 2007, no Japonci, ako aj Ma majú obojstranne zmiešané pocity. Ma síce vyslovil prísľub v Japonsku, že keď bude usilovať o stabilitu v Taiwanskej úžine a chce uzavrieť s Japonskom FTA, ako aj sa bude snažiť zlepšiť vzájomné vzťahy medzi Japonskom a Taiwanom. Na druhej strane Ma v 70-tych rokoch protestoval proti vráteniu ostrovov Senkaku, ktoré spolu s Okinawou USA vrátili 1972 Japonsku.⁶⁷ Rovnako aj káral svojho rivala Franka Hsieh, ktorý navštívil Japonsko mesiac po ňom⁶⁸ za prílišnú náklonnosť voči Japonsku. Je otázne, či jeho novembrové vyjadrenie, že voči Japoncom nemá ani negatívne ani pozitívne pocity a že ich potrebuje viac spoznať, odrážalo situáciu pred voľbami, pretože potreboval jednotnú podporu celej modrej aliancie a stará garda KMT, zvlášť tí, čo s Japoncami bojovali, nemá Japoncov príliš v láske. Lee v rozhovore pre japonské noviny Sankei Shimbun sa o Ma Ying-jeovi vyjadril, že dokáže byť pokrytecký ale i moderný.⁶⁹ To sa dá interpretovať, že sa od neho dá očakávať pragmatická politika a nevyhnutne sa nemusí držať starých predsudkov. S touto interpretáciou súhlasí i profesor Deans.⁷⁰ Samotný Japonskí politici i verejnosť má k Ma Ying-jeovi zmiešané pocity a nevedia, či majú jeho volebné víťazstvo brať pozitívne, alebo negatívne.⁷¹

V telefonickom rozhovore s prezidentom Bushom prezident Hu Jintao vyjadril názor, že je ochotný opätovne otvoriť dialóg v taiwanskej úžine na báze konsenzu z roku 1992. Ma sa k tomuto výroku postavil opatrne a povedal, že musí postoj prezidenta Hu

⁶⁶ Ma, Lee call for cleaning up gov't. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2007/12/19/135430/-DPP%2Dcandidate.htm> (28.03.08)

⁶⁷ Ma promises to ease tensions with China, boost Japan ties. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/-2007/11/22/131860/Ma%2Dpromises.htm> (22.11.2007).

⁶⁸ Všeobecne politici DPP majú k Japonsku bližšie ako ich protivníci z KMT (Jedinou výnimkou počas svojho pôsobenia v KMT bol Lee Teng-hui). Frank Hsieh i Chen Shui-bian získali v Japonsku vysokoškolské vzdelanie. Tung, B. (2007): *DPP candidate Hsieh pleased with Japan visit*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2007/12/19/135430/DPP%2Dcandidate.htm> (19.12.07).

⁶⁹ Mo, Y. (2008): *Ma seeks advice on visit to Lee*. On: <http://www.taipetimes.com/News/taiwan/archives/-2008/03/28/2003407367> (26.03.2008).

⁷⁰ Hsu, J., W. (2008): *Tokyo reluctant to allow pre-inauguration Ma visit*. On: <http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2008/03/26/2003407092> (26.03.2008)

⁷¹ Ibid.

bližšie skúmať.⁷² Dva dni po voľbách Ma a Sviev zopakovali cieľ presadzovať politiku spoločného neodmietania sa a snahy podpísať mierovú zmluvu s ČĽR.⁷³ Postoj ČĽR zopakoval v Laose i premiér Wen Jiabao, keď na tlačovej konferencii pre hongkongských novinárov povedal, že je ochotný diskutovať o troch spojeniach na báze politiky jednej Číny a konsenzu z roku 1992.⁷⁴

Ma Ying-jeou potom ako sa chopil moci mái väčšinu v Legislatívnom Yuane⁷⁵ (LY), teda na rozdiel od súčasného prezidenta, nemôže tvrdiť, že mu LY robí obštrukcie. Pokiaľ takýto stav nastane, bude musieť Ma robiť poriadok v KMT. Ak to nezvládne, nebude môcť povedať ako Chen, že čelil opozičnej väčšine LY. Už i počas predvolebnej kampane bolo na prípade Alexa Fai ako aj v prípade otázky prijatia zákonov pre väčšiu verejnú kontrolu (sunshine laws) jednali poslanci KMT v rozpore s Ma Ying-jeovom želaním, ktorý im vyjadril podporu, jasné, že Ma nemá KMT plne pod kontrolou.⁷⁶ Je otázne, aká bude spolupráca medzi predsedom parlamentu Wang Jin-pyngom, ktorého Ma porazil v roku 2005 v súboji o post predsedu KMT. Wang vtedy odmietol jeho ponuku, aby sa stal jeho prvým podpredsedom. V súčasnosti Ma neprejavil záujem opätovne stať predsedom strany. Wang Jin-pyng to okomentoval, že strana by mala rešpektovať jeho želanie, pripustil, ale že pre Ma Ying-jeoa by bolo jednoduchšie vydávať stranícke direktívy ako predseda strany, ktoré by boli pre členov KMT LY záväzné. Negatívnym aspektom podľa jeho názoru toto zdvojenie pozície Ma ako prezident a predsedu strany, že KMT by pôsobil, že preberá funkciu štátnych inštitúcií.⁷⁷

Frank Hsieh po prehratých voľbách vyvodil osobnú zodpovednosť ponúkol svoje odstúpenie z funkcie predsedu DPP. Na naliehanie straníckych kolegov sa

⁷² Mo, Y. (2008): *Ma cautiously welcomes Hu comments*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/-archives/2008/03/29/2003407488> (29.03.2008).

⁷³ China's Wen offers peace talks to Taiwan, on: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/-national%20news/2008/03/31/149590/China%27s%2DWen.htm> (31.03.2008)

⁷⁴ Bruyas, D. (2008): *Ma repeats 'mutual non-denial' policy*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-national/presidential%20election/2008/03/24/148519/p3/Ma%2Drepeats.htm> (24.03.2008).

⁷⁵ Legislatívny Yuan je jednokomorový parlament Taiwanu.

⁷⁶ EDITORIAL: KMT caucus has tricks new and old. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/-archives/2008/03/06/2003404289> (06.03. 2008) .

⁷⁷ Wang, F. (2008): *Ma not interested in party chairmanship, office says*. On: <http://www.taipeitimes.com/-News/taiwan/archives/2008/04/04/2003408250> (04.04. 2008).

rozhodol, že povedie stranu do voľby nového predsedu DPP, ktoré sa konali 18. mája.⁷⁸ DPP je v situácii, keď prehrala v dvoch voľbách po sebe, reflexia a vnútrostranícka diskusia o ďalšom smerovaní strany je potrebná. Súčasný premiér Chang Chun-hsiung v osobnom rozhovore s prezidentom Chen Shui-bianom povedal, že DPP potrebuje generačnú výmenu, pokiaľ chce prežiť. Toto tvrdenie zdieľa viacero členov DPP, podľa názoru člena DPP Su Chih-fena Formoska generácia⁷⁹ stratila podporu verejnosti a je čas, aby vedenie strany prepustilo miesto mladšej generácii.⁸⁰ Je otázne, kam hľadanie novej identity DPP zavedie. Možno jej náznaky priniesla voľba novej predsedníčky strany Tsai Ing-wen strany 18. mája 2008.⁸¹

Prospekt ďalšieho vývoja čínsko-taiwanských vzťahov

Na základe prezidentských volieb na Taiwane sa dá očakávať obnovenie dialógu v Taiwanskej úžine. Pokiaľ taiwanská strana prístupuje na politiku jednej Číny a konsenzu z roku 1992 je pravdepodobné, že na tejto báze ČĽR bude ochotná pristúpiť na riešenie ekonomických otázok, ako sú priame letecké linky. Z politického hľadiska je nepravdepodobné, že by Peking menil svoju stratégiu cukru a biča. Z hľadiska tendencií možno predpokladať, že bič zostane rovnako štiplavý a že cukor bude čoraz viac sladší.⁸² V praxi to znamená, že Čung-nan-chaj bude pokračovať vo svojej sofistikovanej a pružnej stratégii s dôrazom na nevojenské prostriedky, no zároveň táto stratégia nevyklučuje použitie vojenskej sily.⁸³ Teda ČĽR bude vysielat' k Taiwanu priateľské gestá, no nevzdá sa (minimálne nie v blízkej dobe) použitia sily. Je otázne, akú má Ma Ying-jeou a KMT predstavu o podpise mierovej zmluvy a akú Peking. Ma dal ČĽR

⁷⁸ Shih, H. (2008): *Tsai enters DPP chairmanship election*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/04/19/2003409675> (19.04. 2008).

⁷⁹ Ku ktorej patrí Chen Shui-bian aj Frank Hsieh.

⁸⁰ Ko, S.; Shih, H. (2008): *Post-Election 2008: DPP to elect new chairman on May 25*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/26/2003407115> (26.03. 2008)

⁸¹ Tsai Ing-wen becomes DPP chairperson Reforming and reinventing the party, Taiwan communiqué no.119 June / July 2008.

⁸² Lin, C.P. (2008): *More Carrot Than Stick: Beijing's Emerging Taiwan Policy*. China Security, Vol. 4 No. 1 Winter 2008, s.4.

⁸³ Ibid., s.5.

podmienku odsunu rakiet nasmerovaných na Taiwan pred začatím dialógu o mierovej zmluve. Prvým krokom v obnovení dialógu v Taiwanskej úžine bude pravdepodobne ekonomická spolupráca a zavedenie priamych letov medzi Taiwanom a pevninou.

Vytvorenie spoločného trhu ako Ma pripúšťa, je projekt, ktorého naplnenie bude možno bude trvať možno až 50 rokov. Stále nie je však jasné ,ako by tento spoločný trh by mal fungovať, keď Ma možnosť robotníkov z ČLR pracovať na Taiwane vylúčil, rovnako ,ako aj dovoz potravín z ČLR. Konkrétnu predstavu tohto projektu si momentálne je len ťažko možno predstaviť. Z právneho hľadiska sa naskytá otázka, aké entity budú tohto spoločného trhu súčasťou, keď ani Ma vzájomné diplomatické uznanie nepovažuje za reálne. Teda Taiwan by mohol vstúpiť do tohto zväzku asi len ako ekonomická, nie politická jednotka, ako je tomu vo WTO. Možnosťou by mohlo byť určitá forma ekonomickej spolupráce, ktorá nevyžaduje štátnosť, teda súčasťou by mohli byť popri ČLR a Taiwane i Hongkong a Macao, keďže na základe ich regionálnych mini ústav, môžu participovať na medzinárodných organizáciách, pokiaľ je to v ich výlučnom záujme daných oblastiach, ktoré zahŕňajú i možnosť ekonomickú spolupráce.⁸⁴

Je tiež zaujímavou otázkou, ako budú ekonomické väzby ovplyvňovať politické vzťahy medzi rozhodujúcimi jednotlivcami a záujmovými skupinami na Taiwane. Počas súčasných prezidentských volieb na Taiwane hrala ekonomika kľúčovú rolu. Ma Ying-jouve idey o politike v Taiwanskej úžine pochválil šéf Asus computers Jonney Shih. Shih síce explicitnú podporu Ma Ying-jeouvi v kampani nevyjadril.⁸⁵ no dal jasný signál, akú majú veľké taiwanské korporácie ako Ausustek predstavu o politike v Taiwanskej úžine. Väčšina čínskych analytikov vníma rastúcu taiwanskú závislosť na ČLR ekonomike. Niektorí taiwanskí ekonómovia, považujú tento vzťah skôr ako vzájomnú závislosť. Ekonomická integrácia môže byť skôr pasívnym prostriedkom Pekingu pre politickú integráciu, než prostriedkom nátlaku, pretože by si ČLR tým poškodila vlastnú ekonomiku.⁸⁶

⁸⁴ Pre bližšiu informáciu o rozsahu práv HKSAR, pozri článok 151. Základného zákona. On: [http://www.info.gov.hk/basic_law/fulltext/ \(02.04. 2008\).](http://www.info.gov.hk/basic_law/fulltext/ (02.04. 2008).)

⁸⁵ Mo, Y. (2008): *Asustek boss praises Ma's cross-strait ideas*. On: [http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/archives/2008/02/14/2003401181 \(14.02. 2008\).](http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/archives/2008/02/14/2003401181 (14.02. 2008).)

⁸⁶ Saunders, P.,C. (2005): *Long-term Trends in China-Taiwan Relations: Implications for U.S. Taiwan Policy*, November/December 2005, Vol. 45, No. 6, s. 984 – 985.

Všeobecne je v súčasnosti postoj Pekingu k Taiwanu trpezlivejší a snažiaci sa predchádzať zbytočnému napätiu. Dá sa predpokladať lepšia spolupráca medzi Hu Jintaovou a Ma Ying-jeou administratívou, na rozdiel od dialógu s administratívou Chen Shui-biana. Z krátkodobého a strednodobého hľadiska je ekonomická spolupráca veľmi pravdepodobná, v politickej oblasti reaguje Ma Ying-jeou zatiaľ len veľmi opatrne. Pokiaľ nastane podpis mierovej zmluvy,⁸⁷ pravdepodobne na báze princípu jednej Číny, je možné uvažovať o ďalších krokoch politickej spolupráce. Jej podobu si momentálne možno len veľmi ťažko predstaviť. Veľmi veľa bude závisieť od verejnej mienky Taiwančanov, ktorí momentálne preferujú status quo, pokiaľ nastane u politickej reprezentácie Taiwanu výrazný odklon akýkoľvek smerom, môže budúca prezidentská administratíva riskovať nepriaznivý volebný súd. Preto je Ma Ying-jeoova opatrnosť a snaha hľadať spoločenský konsenzus pochopiteľná. I pri postoji ČĽR je rovnako treba zohľadňovať i vnútornú situáciu v ČĽR, pretože pokiaľ sa vnútorná situácia v ČĽR zhorší, zmenší sa manévrovací priestor civilných lídrov a ČĽR sa bude správať vo vzťahu k Taiwanu agresívnejšie.⁸⁸ Súčasné vedenie ČĽR však preukázalo schopnosť, že dokáže zvládať internú situáciu medziach únosnosti a nepredpokladá sa, že by sa mu situácia vymkla z pod kontroly.⁸⁹ Interné vplyvy môžu ovplyvniť dynamiku čínsko-taiwanských vzťahov a taktiku ČĽR voči Taiwanu, no zmena dlhodobej stratégie je viac ako nepravdepodobná. Analytici sa všeobecne zhodujú, že s novou administratívou na Taiwan, vzniká priestor na zlepšenie vzťahov Taiwanu a USA, ako aj Taiwanu a ČĽR.

⁸⁷ ČĽR navrhla síce možnosť začať rokovať o mierovej zmluve na princípe jednej Číny a vzájomnej rovnosti (China offers ROC talks on equal footing. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/-03/05/145652/China%2Doffers.htm> (05.03.08)), úvahy o vzniku nejakej formy štátneho zväzku, alebo konfederatívneho usporiadania medzi ČĽR a ROC je v súčasnosti i horizonte minimálne najbližších štyroch rokov predčasné a nereálne. Pre viac informácií o postojoch ČĽR v tejto otázke, pozri stránku vládnej agentúry ČĽR pre taiwanské záležitosti on: <http://www.gwytb.gov.cn:808> (03.04. 2008).

⁸⁸ V súčasnosti čelí ČĽR viacerým interným problémom, akým je dlhodobo korupcia, nárast rozdielov medzi životnou úrovňou rôznych vrstiev obyvateľstva, zlé pracovné podmienky – obzvlášť v uhoľných baniach, problémy v oblasti životného prostredia, nárast protestov v roku 2005 ich bolo podľa čínskych úradov 87 000 a v momentálnej dobe i rast inflácie, ktorá postihuje najchudobnejšie vrstvy zvlášť pre rastúce ceny potravín. China inflation hits fresh high. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/7288940.stm> (11.03.2008).

⁸⁹ Lin, C.P. (2008): *More Carrot Than Stick: Beijing's Emerging Taiwan Policy*. China Security, Vol. 4 No. 1 Winter 2008, s.10. Jediným závažným momentálnym problémom je situácia v Tibete, ktorá je zvlášť pre negatívnu publicitu pred olympijskými hrami v Pekingu pre ČĽR nepríjemná.

Toto tvrdenie podporuje i stretnutie sa budúceho viceprezidenta ROC Vincenta Siew s prezidentom ČĽR Hu Jintaom na konferencii BFA v meste Boao na ostrove Hainan. Siew od tohto stretnutia očakáva zlepšenie vzťahov s ČĽR, ako aj zriadenie priamych víkendových letov medzi Čínou a Taiwanom v júli.⁹⁰ Rovnako v priateľskom duchu prebiehalo stretnutie v Pekingu medzi prezidentom Hu Jintaom a čestným predsedom KMT Lienom Chanom 29. Apríla 2008. Obidvaja sa zaviazali, že budú pokračovať v mierovej spolupráci a usilovať sa o blaho obyvateľov na oboch stranách Taiwanskej úžiny.⁹¹

Je veľmi nepravdepodobné, že by v nasledujúcich štyroch rokoch vznikol konflikt v Taiwanskej úžine, ktorý by vtiahol USA a ČĽR do vojenského stretu. Jednak ani USA, nech bude zvolená v nasledujúcich prezidentských voľbách v novembri 2008 akákoľvek administratíva, ani ČĽR a ani Taiwanská administratíva nemajú o konflikt záujem. Vzťahy medzi Washingtonom sú inštitucionalizované politickou i vojenskou priamou linkou, teda takémuto stavu sa dá predísť. Ma Ying-jeou nechce meniť unilaterálne status quo,⁹² teda vojenský konflikt sa dá s veľkou pravdepodobnosťou počas jeho funkčného obdobia vylúčiť.

Dlhodobu má ČĽR prioritne v záujme sa zjednotiť s Taiwanom mierovou cestou. Alternatívou je získať Taiwan za využitia nemierových prostriedkov ako najhoršej alternatívy. ČĽOA kontinuálne pripravuje i na túto alternatívu. Jej cieľom je dobiť a efektívne okupovať Taiwan, predtým, než mu príde USA na pomoc. Vedomí si tejto hrozby, ako aj postupnému trendu kvalitatívnej, nie len kvalitatívnej prevahy ČĽOA,⁹³ odporúča admirál ROC vo výslužbe Lan Lin-li zmenu vojenskej stratégie a štruktúry ozbrojených síl ROC. Lan navrhuje, aby došlo k zmene štruktúry v ozbrojených silách ROC tak, aby malo väčší podiel námorníctvo a letectvo ako pozemná armáda.

⁹⁰ Historic China-Taiwan talks held., On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/7343945.stm> (12.04. 2008).

⁹¹ Lien, Hu pledge peace and closer cooperation. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/china-taiwan%20relations/2008/04/30/154187/p2/Lien%2DHu.htm> (30.04. 2008).

⁹² Rhoads, B.; Young, D. (2008): *Ma aims to be peacemaker*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-national/national%20news/2008/04/02/149912/p2/Ma%2Daims.htm> (02.04. 2008).

⁹³ Saunders, P.,C. (2008): *Long-term Trends in China-Taiwan Relations: Implications for U.S. Taiwan Policy*. November/December 2005, Vol. 45, No. 6, s. 979.

Uvedomujúc si, že ROC s ČĽR nemôže súťažiť v zbrojení,⁹⁴ Lan navrhuje, aby sa vojenská stratégia zamerala na získanie námornej a leteckej prevahy vo vlastnom vzdušnom a námornom priestore za účelom efektívnej obrany (air and sea-denial) a aby armáda ROC zadržala postup ČĽOA, kým prídu spojenci Taiwanu na pomoc. Lan rovnako navrhuje, aby sa ROC zamerala na nákup technológií, ktoré by zabezpečili efektívnu obranu.⁹⁵ Tieto úvahy narážajú na dve premenné, aké zbrane sú ochotné USA Taiwanu predat⁹⁶ a aké zbrane si ROC môže dovoliť zaplatiť a jej armáda je schopná použiť.⁹⁷

Všeobecne za prvý mesiac Ma Ying-jeouvej vlády možno pozorovať tendenciu zlepšenia vzťahov v Taiwanskej úžine, keď výsledkom rozhovorov v ČĽR medzi predstaviteľmi SEF a ARATS po desiatich rokoch bolo podpísanie zmluvy o pravidelných chartrových letov medzi Čínou a Taiwanom.⁹⁸ Na druhej strane došlo k dočasnému ochladeniu v japonsko-taiwanských vzťahoch po incidente rybárskej lode pri japonskom súostroví Senkaku.⁹⁹ Už počas návštevy Ma v Japonsku bolo jasné, že otázka Senkaku sa môže znovu objaviť ako problém v japonsko-taiwanských vzťahoch. Ako John Tkacik podotýka pre ČĽR môže byť práve Senakaku nástroj ako spôsobiť rozkol v japonsko-taiwanských vzťahoch a tým izolovať Taiwan od jeho spojencov. Zvlášť Japonsko, by bolo po získaní Taiwanu ČĽOA odrezané od južného Pacifiku a dopravy strategických surovín. Preto je v životnom záujme Taiwanu vytvárať okrem USA, práve s Japonskom čo najlepšie vzťahy. Zásťancom dobrých japonsko-taiwanských vzťahov i taiwanský exprezident Lee Teng-hui, ktorý ich považuje dôležitejšie ako vzťah s ČĽR. Vidí v nich budúcnosť rozvoja taiwanskej ekonomiky.¹⁰⁰

⁹⁴ Ibid. s. 980.

⁹⁵ Lan, L. (2007): *How Much Is Enough?*. Taiwan Development Perspectives 2007, s.141 – 143.

⁹⁶ USA sú jediným relevantným predajcom zbraní Taiwanu.

⁹⁷ Pre podrobnú aktuálnu informáciu o vojenských kapacitách a stratégiách ČĽR pozri: Annual Report to Congress on The Military Power of the People's Republic of China, 2008. On: http://hongkong.usconsulate.gov/uploads/images/pAw-Xhv1qHB7cBNrkQbc3A/uscn_others_2008030301.pdf (02.04.2008)

⁹⁸ Direct China-Taiwan travel agreed. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/7452097.htm> (13.06. 2008)

⁹⁹ Tkacik, J. (2008): *John Tkacik ON TAIWAN: Clear signal needed on disputed isles*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/06/27/2003415879> (27.06. 2008).

¹⁰⁰ Shih, H. (2008): *Lee tells paper he would like to be adviser to Ma*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/04/05/2003408476> (05.04.2008).

Literatúra

- Jacobs, B. (2008): *Legislative Elections Results*, Taiwan communiqué no.117 January / February 2008.
- Lan, L. (2007): *How Much Is Enough?*, Taiwan Development Perspectives 2007.
- Lin, C.P. (2008): *More Carrot Than Stick: Beijing's Emerging Taiwan Policy*. China Security, Vol. 4 No. 1 Winter 2008.
- Saunders, P.,C. (2005): *Long-term Trends in China-Taiwan Relations: Implications for U.S. Taiwan Policy*, November/December 2005, Vol. 45, No. 6.
- Sartori, G., (2001): *Srovnávací ústavní inženýrství*, Sociologické nakladatelství, Praha.
- Tsai Ing-wen becomes DPP chairperson Reforming and reinventing the party, Taiwan communiqué no.119 June / July 2008
- The underlying reasons for the DPP defeat, Taiwan communiqué no.118 March / April 2008

Internetové odkazy

- Young, D. (2008): *KMT's Wu to quit if DPP wins 50 seats*. On:
<http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/11/138530/KMTs-Wu.htm>
(11.01.2008).
- Hung, J. (2007): *KMT may win two-thirds majority in new parliament*. On:
<http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2007/12/31/137023/KMT%2Dmay.htm>
(31.12.2007).
- Party heavyweights hit campaign trail*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/-archives/2008/01/07/2003396014> (07.01.2008).
- Ko, S. (2008): *ANALYSIS: DPP defeated by a new electoral system: analysts*. On:
<http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/13/2003396915>
(13.01.2008).
-

- Legislative elections and referendums: FEATURE: Prosecutors face difficult fight against vote-buying.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/-2008/01/13/2003396915> (07.01.2008).
- Shish, H. (2008): *President stresses need to retrieve KMT's stolen assets.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/06/2003395904> (06.01.08).
- Smear tactics dominate Taiwanese parties' campaign for parliamentary vote.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/06/137951/Smear%2Dtactics.htm> (06.01.2008)
- KMT still on collision course.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/12/26/-136378/p2/CEC%2DKMT.htm> (26.12.2007).
- KMT didn't take his offer so far.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/-2008/03/08/2003404536> (08.03.2008)
- DPP and KMT referendums fail.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/-archives/2008/01/13/2003396946> (12.01.2008).
- KMT honorary chairman urges supporters to boycott referendums.* On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2008/01/03/137432/p2/KMT%2Dhonorary.htm> (03.01.2008).
- Wang, F.; Shih, H. (2008): *KMT mulls plebiscite law change.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/26/2003398898> (26.01.2008).
- CEC, KMT still on collision course.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/12/26/-136378/p2/CEC%2DKMT.htm> (26.12.2007).
- Chen dares Hau to bar him from voting. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/-11/25/132249/p2/Chen%2Ddares.htm> (25.11.2007).
- Wu Hsiu-kuang fired as Taipei election chairman. On: <http://www.chinapost.com.tw/-taiwan/2007/12/29/136797/Wu%2DHsiu%2Dkuang.htm> (29.12.2007), On: <http://www.mac.gov.tw/english/index1-e.htm> (03.03.2008).
- Taiwan's opposition in huge win.* On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/-7184448.stm> (12.01.2008)

- TSU says it will not disband, stay center-left.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/archives/2008/01/19/2003397898> (19.01.2008).
- PFP candidates to run under KMT banner in consolidation.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/11/15/130904/PFP%2Dcandidates.htm> (15.11.07)
- President resigns as party chair; Hsieh may succeed.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/12/138797/President%2Dresigns.htm> (12.01.2008)
- Roy, D. (2008): *Taiwan's 2008 legislative elections: pain and gain, Pacific Islands Development Program/ East-West Center With Support From Center for Pacific Islands Studies/University of Hawai'I.* On: <http://pidp.eastwestcenter.org/-pireport/2008/January/01-24-al.htm>.
- KMT shows humility, eyes 2nd win in presidential race.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/12/138796/KMT%2Dshows.htm> (12.01.2008)
- Tseng, W. (2008): *Why would Taiwan try to emulate Singapore?* On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/01/26/2003398949> (26.01.2008).
- Cabinet relaxes China investment cap.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/-archives/2008/03/06/2003404201> (06.03.2008).
- Rules to ease on China investing.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/03/06/-145812/Rules%2Dto.htm> (06.03.08)
- Presidential election 2008: 12 days to go: Hsieh and Ma face the nation.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/10/2003404865> (10.03.2008).
- Presidential election 2008: 12 days to go: Presidential hopefuls spar on critical issues.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/10/2003404867> (10.03.2008).
- KMT chair consolidating support for Ma.* On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-2008/03/02/145223/KMT%2Dchair.htm> (02.03.2008)

- Ma victorious*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/148399/p2/Ma%2Dvictorious.htm> (22.03.2008)
- Post-Election 2008: DPP to elect new chairman on May 25*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/26/2003407115> (26.03.2008).
- Frank Hsieh wins DPP primaries*. On: <http://www.chinapost.com.tw/latestnews/-200757/45953.htm> (07.05.2007)
- KMT candidate Ma vows to build 'new Taiwan'*. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/01/28/140812/p2/KMT%2Dcandidate.htm> (28.01.2008).
- Cossa, R. (2008): *Looking behind Ma's 'three noes'*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/01/21/2003398185> (21.01.2008).
- Ma Ying-jeou Talkasia Interview*, Block B. On: <http://edition.cnn.com/2007/WORLD/asiapcf/02/05/talkasia.ma.script/index.html> (13.02.2007).
- Mo, Y. (2007): *Ma, Siew unveil second phase of economic plan*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2007/12/20/2003393258> (20.12.2007).
- Ko, S. (2008): *Presidential election 2008: 19 days to go: Hsieh trade policy puts the nation first*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/03/-2003403783> (03.03.2008)
- Loa, I. (2008): *CEC to check candidates' citizenship*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/02/16/2003401481> (16.02.2008).
- Tibet focus for Taiwan election*. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asiapacific/-7308125.stm> (21.03.08), On: <http://www.taipeitimes.com/images/2008/03/21/TT-970321-P04-IB.pdf> (21.03.2008).
- Viva Taiwan*. On: <http://www.vivataiwan.tv/> (30.03.2008),
- Change 2 vote*. On: <http://www.ma19.net/english/bio> (30.03.2008).
- Flora, W.; Mo, Y. (2008): *Ma, Hsieh register their presidential candidacies*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/01/28/2003399168> (28.01.2008)

- Anti-Ma campaign tactics investigated.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/03/08/146109/p2/Anti%2DMa%2Dcampaign.htm> (08.03.2008).
- Mo, Y. (2008): *Presidential election 2008: 8 days to go: Wu apologizes for legislators' intrusion.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/14/2003405442> (14.03.2008).
- Bellocch, N. (2008): *Hsieh has precious little time left.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/01/28/2003399189> (28.01.2008).
- Lin, C., H. (2008): *Taiwan's economy is not bad off.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/03/03/2003403825> (03.03.2008).
- Ma to heed people's wishes to rev up economy.* On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan-national/presidential%20election/2008/03/22/148406/Ma%2Dto.htm> (22.03.2008).
- China warns that Taiwan referendum threatens peace and stability.* On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan-national/presidential%20election/2008/03/22/148401/China%2Dwarns.htm> (22.03.2008).
- Shih, H. (2008): *TSU urges DPP and KMT to take referendum action.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/02/29/2003403348> (29.2.2008).
- Presidential election 2008: 21 days to go: New Party solicits KMT's support for referendum boycott.* On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/01/2003403489> (01.03.2008)
50. *China likely to be pleased at outcome of Taiwan's presidential election, referendum votes.* On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan-national/presidential%20election/2008/03/22/148403/China%2Dlikely.htm> (22.03.2008).
- Ma promises to ease tensions with China, boost Japan ties.* On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/11/22/131860/Ma%2Dpromises.htm> (22.11.2007).
- Klug, F. (2008): *Relief in Washington over Taiwan's election of president looking to engage with China.* On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan-national/presidential%20election/2008/03/25/148813/p2/Relief%2Din.htm> (25.03.2008).

- Wang, F., Lu, W. (2008): *Presidential election 2008: 12 days to go: Hsieh and Ma face the nation*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/10/-2003404865> (10.03.2008).
- CKS Hall to regain original decorations*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-national/national%20news/2008/04/01/149739/CKS%2DHall.htm> (01.04.2008).
- Ma: memorial name change not a priority*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-national/national%20news/2008/03/31/149585/Ma%3A%2Dmemorial.htm> (31.03.2008).
- Singapore congratulates Ma Ying-jeou's election as Taiwan president*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/22/148405/Singapore%2Dcongratulates.htm> (22.03.2008).
- Ma, Lee call for cleaning up gov't*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2007/12/-19/135430/DPP%2Dcandidate.htm> (28.03.2008).
- Ma promises to ease tensions with China, boost Japan ties*. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2007/11/22/131860/Ma%2Dpromises.htm> (22.11.2007).
- Tung, B. (2007): *DPP candidate Hsieh pleased with Japan visit*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/2007/12/19/135430/DPP%2Dcandidate.htm> (19.12.2007).
- Mo, Y. (2008): *Ma seeks advice on visit to Lee*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/-taiwan/archives/2008/03/28/2003407367> (26.03.2008).
- Hsu, J., W. (2008): *Tokyo reluctant to allow pre-inauguration Ma visit*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/03/26/2003407092> (26.03.2008).
- Mo, Y. (2008): *Ma cautiously welcomes Hu comments*. On: <http://www.taipeitimes.com/-News/front/archives/2008/03/29/2003407488> (29.03.2008).
- China's Wen offers peace talks to Taiwan*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/-national/national%20news/2008/03/31/149590/China%27s%2DWen.htm> (31.03.2008).

- Bruyas, D. (2008): *Ma repeats 'mutual non-denial' policy*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/presidential%20election/2008/03/24/148519/p3/Ma%2Drepeats.htm> (24.03.2008).
- EDITORIAL: KMT caucus has tricks new and old*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/03/06/2003404289> (06.03.2008).
- Wang, F. (2008): *Ma not interested in party chairmanship, office says*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/04/04/2003408250> (04.04.2008).
- Shih, H. (2008): *Tsai enters DPP chairmanship election*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2008/04/19/2003409675> (19.04.2008).
- Ko, S., Shih, H. (2008): *Post-Election 2008: DPP to elect new chairman on May 25*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/03/26/2003407115> (26.03.2008).
- Mo, Y. (2008): *Asustek boss praises Ma's cross-strait ideas*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/02/14/2003401181> (14.02.2008)
- China offers ROC talks on equal footing*. On: <http://www.chinapost.com.tw/news/2008/03/05/145652/China%2Doffers.htm> (05.03.2008); on: <http://www.gwytb.gov.cn:8088> (03.04.2008)
- China inflation hits fresh high*. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/business/7288940.stm> (11.03.2008)
- Historic China-Taiwan talks held*. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/7343945.stm> (12.04.2008)
- Lien, Hu pledge peace and closer cooperation*. On: <http://www.chinapost.com.tw/-taiwan/china-taiwan%20relations/2008/04/30/154187/p2/Lien%2DHu.htm> (30.04.2008).
- Rhoads, B., Young, D. (2008): *Ma aims to be peacemaker*. On: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national%20news/2008/04/02/149912/p2/Ma%2Daims.htm> (02.04.2008).

77, *Annual Report to Congress on The Military Power of the People's Republic of China*,

2008. On: http://hongkong.usconsulate.gov/uploads/images/pAw-Xhv1qHB7cBNrkQbc3A/uscn_others_2008030301.pdf (02.04.2008).

Direct China-Taiwan travel agreed. On: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/7452097.stm> (13.06.2008).

Tkacik, J. (2008): *John Tkacik ON TAIWAN: Clear signal needed on disputed isles*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2008/06/27/2003415879> (27.06.2008).

Shih, H. (2008): *Lee tells paper he would like to be adviser to Ma*. On: <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2008/04/05/2003408476> (05.04.2008).